

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין ל"ה - מ"א
פרשת שופטים | כ"ח באב - ד' באלול (20-26 לאוגוסט)

דף ל"ה: מצוה ועברה

ישנן פעולות אחדות, שמצד אחד עשיתן היא מצוה אבל מצד שני עשיתן כרוכה גם בעברה. התלמוד דן כיצד יש לנהוג בכל מקרה כזה. להקריב קרבן זו מצוה, אבל הקרבת קרבן בשבת כרוכה בחילול שבת, בין היתר מפני ששחיטת הקרבן היא מלאכה (נטילת נשמה). האם נשחטים קרבנות בשבת? התורה מורה שקרבנות ציבור קרבים בשבת, כגון קרבן התמיד, קרבנות מוסף, ועוד, אבל קרבן יחיד אינו קרב בשבת. דוגמא נוספת: לנזיר אסור להיטמא למתים, אבל לצורך מצות קבורת מת מצוה - הותר לו להיטמא.

דף ל"ו: תורה וגדולה

יש אנשים שזוכים להיות תלמידי חכמים מופלגים, אחרים זוכים ל"גדולה" - מלוכה או נשיאות, אבל למצוא כאלה שזוכים לשני הדברים, זה כבר נדיר.

בדף זה לומדים שהיו רק שלושה אנשים שזכו גם להיות גדולי הדור וגם מנהיגי הדור, והם: משה רבנו, רבי יהודה הנשיא ורב אשי. גם דוד המלך, שלמה המלך ויחזקיה המלך היו בחלק משנותיהם גדולי הדור, אך מאחר שבחלק מימי חייהם היו גדולים מהם בתורה, לא מנו אותם, אלא את **משה רבנו, רבי יהודה הנשיא ורב אשי.**

משה רבנו לימד את התורה והוא כתב את התורה שכתב.

רבי יהודה הנשיא סידר את המשנה.

רב אשי סידר את התלמוד הבבלי.

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת סנהדרין, דף ל"ה

"או אינו אלא אפילו בשבת? תלמוד לומר: 'לא תבשרו אש' ככל **מושבתים**" וזהו הוא אומר: 'יהיו אלה לכם לחקת מושפט לדורתיכם ככל מושבתים' - מזה מושבות האמור להלן בית דין. אף מושבות האמור כאן בית דין, ואמר רחמנא: 'לא תבשרו אש' ככל **מושבתים**".

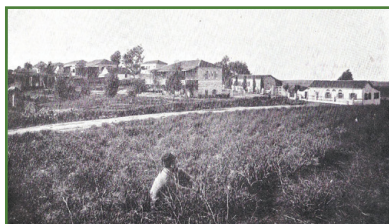
רחמנא - הרחמן, הקב"ה
מנינא - מניין

הסבר: התלמוד עוסק בשאלה האם ייתכן שמותר להוציא להורג את הנידון למוות גם בשבת? תשובת התלמוד הנלמדת מהפסוקים היא שהדבר אסור, ואין לחלל שבת כדי להעניש את הנידון למוות.

על המפה

מושבות העלייה הראשונה

"מושבה" היא צורת התיישבות כפרית, שלמתיישבים בה יש בעלות פרטית על **הקרקע, הבית והמשק** (בניגוד לקיבוצים בהם הבעלות היא שיתופית). הניצנים הראשונים של מושבות בארץ ישראל הופיעו בשנות השבעים של המאה ה-19, והמשיכו בתקופות העלייה הראשונה והשנייה. **המושבות התבססו בעיקר על חקלאות.** פתח תקווה, "אם המושבות", הוקמה בשנת תרל"ח (1878). "איכרי המושבות" היו הראשונים שהגשימו את רעיונות התחייה הלאומית, וחיו חיי יצירה בארץ ישראל, ובכך פתחו פרק חדש בתולדות ההתיישבות בארץ. בתחילה התקשו המושבות להתקיים, והן ניצלו **בזכות הברון רוטשילד, "הנדיב הידוע", שפרש את חסותו עליהן וטיפח אותן.** לאחר הקמת המדינה הפכו המושבות לרשויות מקומיות ולערים.

המושבה גדרה, שנות התשעים של המאה ה-19

דף ל"ז: רבי זירא

רבי זירא, שהיה אחד האמוראים, נולד בארץ בבל למשפחה של כהנים, אבל כשהיה רבי זירא ילד קטן, נפטרו אביו ואמו. תקופה ארוכה היה רבי זירא מצטער, שהוריו נפטרו כשהיה כה צעיר והוא לא זכה לכבד אותם ולקיים מצות כיבוד אב ואם. הילד הקטן, זירא, למד בהתמדה רבה ונשקד בעמל על לימוד התורה, עד שזכה להיות אחד מגדולי ישראל. לאחר שנים, עלה רבי זירא לארץ ישראל, בה הוסמך להוראה וכונה בתואר "רבי". במקשה שנים רבות למד תורה בעיר טבריה וזכה לאריכות ימים מופלגת, והיה ידוע כצדיק מופלג.

דף ל"ח: בריאת אדם הראשון

העולם נברא כדי שיתישבו בו אנשים. תחילה נברא אדם הראשון ואחר כך בני ובני בנות שנתרבו וישבו את כל העולם.

מדוע לא ברא הקב"ה מיד בתחילה בני אדם רבים? התלמוד מונה מספר סיבות אפשריות לכך:

א. אם היו נבראים כמה אנשים, הם היו עלולים לכפור ולומר שיש בשמים כמה אלהים חלילה, וכל אחד מהם ברא איש אחד.

ב. הקב"ה רצה שמאדם אחד יצאו כל יושבי תבל, ללמדנו להעריך ולהחשיב את החיים של כל אדם ואדם, שהרי מכל אחד יכולים לצאת צאצאים רבים כל כך. ומכאן אמרו חז"ל: **כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא**.

ג. גם עתה שכל העמים נולדו מאדם אחד, יש בעולם מריבות בין משפחה למשפחה, ואם היו העמים נולדים כל אחד מאב אחר - אם היו נבראים מלכתחילה כמה בני אדם - היינו עדים למריבות ומלחמות גורעות בהרבה.

דף ל"ט: השועל, הזאב והגבינה

רבי מאיר היה מסביר פסוקים וענינים שונים באמצעות משלי-שועלים; השועל נחשב לחכם שבחיות, והיו רגילים להשתמש בו למשלים.

אחד ממשלי שועלים שנכתבו חז"ל מוזכר ברש"י: פעם נהגו לשאוב מים מן הבאר. אחת משיטות השאיבה נעשתה כך: קשרו שני דליים בשני קצוות של חבל. את החבל הניחו על גלגלת שהיתה מעל הבאר, נשלו את אחד הדליים לבאר והוא התמלא מים, ואז הניחו אכן או משוה כבד בדלי השני, והדלי עם המים היה עולה.

פעם היה השועל צמא, הוא נכנס לדלי ריק, השתלשל לתחתית הבאר ושתה, אבל הוא לא יכול לעלות! מה עשה? זאב עבר במקום.

★ | מן ההיסטוריה

יק"א

יק"א (מאנגלית: J.C.A., ראשי תיבות של Jewish Colonization Association - "החברה היהודית להתיישבות") היא חברה שהוקמה בשנת תרנ"א (1891) על ידי הברון מוריס הירש, על מנת לסייע ליישובם של יהודים פליטי האימפריה הרוסית באמריקה ובעיקר בארגנטינה. חובבי ציון ניסו לשכנע את הברון הירש לסייע להתיישבות בארץ ישראל, אולם הוא העדיף להקים מושבות באמריקה משום שארץ ישראל היתה אז תחת שלטון עות'מאני. לאחר פטירתו של הברון הירש הוחלט שחברת יק"א תתמוך גם במושבות בארץ ישראל. בתחילה נתמכו על ידי יק"א המושבות משמר הירדן, נס ציונה, וחדרה. מאוחר יותר העביר הברון רוטשילד ליק"א את ניהולן של מושבות נוספות שהיו תחת חסותו. כיום פעילה יק"א בעיקר בגליל ובנגב, ותומכת בפרויקטים בתחומי החינוך, החקלאות והתיירות הכפרית.

מועצת המנהלים בשער יק"א (מכללת תל-חי) בעת ביקור בישראל בשנת 2012 (יק"א בישראל)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

מתולדותיו

הברון מוריס הירש

(תקצ"א-תרנ"ו, 1831-1896)

הברון מוריס הירש ז"ל היה איל הון ונדבן יהודי-גרמני שחי באירופה. הירש נולד במינכן למשפחת אצולה עשירה ומכובדת, וקיבל חינוך יהודי בזכות אמו. בגיל 17 נכנס לעסקי הבנקאות והמסחר וצבר הון רב. הוא הקים את חברת יק"א וסייע באמצעותה להגירת יהודי מזרח אירופה לאמריקה (ובעיקר לארגנטינה). **בסוף המאה ה-19. הקדיש חלק ניכר מזמנו ומהונו לרווחת אחיו היהודים במקומות בהם נרדפו ודוכאו.** לאחר פטירתו בסלובקיה המשיכה אשתו, הברונית קלרה דה הירש, את דרך הצדקה הנדיבה שלו. **סך כל תרומותיהם לאורך השנים מוערך בכ-18 מיליון פרנק.** על שמו של הברון הירש, ששמו העברי היה משה צבי, נקראו היישובים שדה משה וניר צבי.

הברון מוריס הירש
(רשות הציבור, wikipedia)

הָרָאָה לוֹ הַשּׁוֹעֵל אֶת הַיָּרֵחַ שֶׁהִשְׁתַּקֵּף בְּמִי הַבָּאָר וְאָמַר לוֹ: יֵשׁ כָּאן גְּבִינָה טַעִימָה, בּוֹא אֲכוֹל גַּם אֹתָהּ. מִיָּד קִפֵּץ הֶזְאֵב אֶל הַדָּלִי הָרִיק, וּבְגָלָל שֶׁהֶזְאֵב שׁוֹקֵל יוֹתֵר מִהַשּׁוֹעֵל, הַדָּלִי נָשַׁל הַשּׁוֹעֵל עָלָה לְמַעְלָה וְהַדָּלִי שָׁל הֶזְאֵב - לְמַטָּה. מָשַׁל זֶה כֹּא לְהַסְבִּיר אֶת הַפֶּסוּק **"צָדִיק מַצָּרָה נַחֲלָץ וַיָּבֵא רָשָׁע תַּחְתָּיו"**, נְשַׁלְפָּעִים הַצָּרָה שָׁל הָרָשָׁע (הֶזְאֵב) הִיא הַהֲצָלָה שָׁל הַצָּדִיק (הַשּׁוֹעֵל), שֶׁנּוֹשָׁע בְּעֶקְבוֹת שְׂקִיעַת הֶזְאֵב.

דף מ': בדיקות וחקירות

הַמִּשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה בַּפֶּרֶק הַחֲמִישִׁי עוֹסֶקֶת בְּחִקֵּירַת עֵדִים.

בית דין שואלים את העדים, באיזה יום ארע המעשה, באיזו שעה ועוד שאלות מסוג זה - שאלות אלה מכונות בדיקות.

בְּנוֹסֶף הָיוּ שׁוֹאֲלִים אוֹתָם **שאלות המכונות בדיקות** - אִם הֵם אוֹמְרִים פְּלוֹנִי הֵרֵג אֶת פְּלוֹנִי שׁוֹאֲלִים אוֹתָם בְּאִיזָה כְּלִי רֶצַח הוּא הָרֵג; בְּחֶרֶב? בְּרוֹמֶחַ? בְּאֶבֶן? וְעוֹד כִּיּוֹצֵא בְּדֶבֶר. **יש הבדל גדול בין חקירות לבדיקות: אם על אחת משאלות החקירה משיב אחד העדים שהוא אינו זוכר - עדותו בטלה, אבל אם על אחת משאלות הבדיקה הוא משיב שאינו יודע - עדותו קימת,** וְרַק אִם יֵשׁ בְּבִדְיוֹת סִתְיָרָה בֵּין דְּבָרֵי הָעֵדִים הָעֲדוֹת בְּטִלָּה. לְמַשָּׁל אִם עַד אֶחָד אוֹמֵר: "כְּלִי הָרֶצַח הָיָה סִכִּין", וְאֶחָד אוֹמֵר: "מִסְפָּרִים" - עֲדוּתָם בְּטִלָּה.

דף מ"א: בדיקות העדים

לְמַדְנוּ שֶׁיֵּשׁ הֶבְדֵּל בֵּין חִקֵּירוֹת לְבִדְיוֹת, שָׁאִם אֶחָד הָעֵדִים מְשִׁיב "אֵינִי יוֹדֵעַ" עַל חִקֵּירָה - הָעֲדוֹת בְּטִלָּה, אֲכָל אִם הוּא מְשִׁיב כִּף עַל בִּדְיוֹקָה - הָעֲדוֹת אֵינָה בְּטִלָּה. מִדּוּעַ הַדֶּבֶר כֵּן?

הַתִּלְמוּד מְסַפֵּר לָנוּ שֶׁפַּעַם כְּשֶׁלְּמַדּוּ רַב כְּהֵנָא וְרַב סִפְרָא מִסֵּכַת סִנְהֶדְרִין בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבָּה, פָּגַשׁ אוֹתָם רַמִּי בֶר חֲמָא, וְהִקְשָׁה לָהֶם בְּדִיקָה שְׁאֵלָה זֹאת, וְהֵם עָנוּ לוֹ כֵּן:

החקירות דרושות כדי לדעת באיזה זמן ארע המעשה. החשיבות לידיעת הזמן נחוצה כדי שאם העדות היא שקר יוכלו להזים את העדים. לְמַשָּׁל, אִם הָעֵדִים אוֹמְרִים: יִשְׁמַעְיָאל רֶצַח אֶת שְׁמַעוֹן בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִתְשַׁע"א אַחֵר הַצָּהֳרַיִם בְּמִרְתָּךְ. יְכוּלִים לְבַסּוֹף לְבּוֹא עֵדִים וּלְהַעֲיִד שֶׁכֻּלָּל בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָעֵדִים הָיוּ אִיתָם בְּעִיר אַחֶרֶת, וְהֵם כֻּלָּל שְׁקֵרָנִים. לָכֵן **יש להקפיד שיבחרו במדויק את המקום ואת הזמן שבו ארע המעשה.**

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

א. מה ההבדל בין בדיקות וחקירות?

ב. איזה הסבר נתן רבי מאיר לפסוק: "צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו"?

ג. מהם שלושת האנשים שזכו לתורה וגדולה?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).

הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

דבר תורה לשולחן שבת

אנו מכירים את הביטוי הנפוץ: "כי האדם עץ השדה". מקור הביטוי הוא פסוק בפרשת השבוע, שם נאמר שכאשר מטילים מצור על עיר, אסור לכרות את עצי המאכל סביבה: "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדח עליו גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור".

מה כוונת הפסוק הזה, ואיך בעצם צריך לקרוא אותו?

רש"י מסביר שהכתוב הוא בלשון שאלה, וצריך לקרוא את הפסוק עם סימן שאלה בסוף: שמא עץ השדה הוא כמו אדם שיכול להיכנס מפניך במצור? הרי אין סיבה להשחית אותו, ולכן יש להימנע מכך: "כי האדם עץ השדה" - הרי כי משמש בלשון דילמא- שמא האדם עץ השדה להיכנס בתוך המצור מפניך להתייגר בייסורי רעב וצמא כאנשי העיר? למה תשחיתנו?

ואילו האבן עזרא מפרש שכוונת הפסוק היא שעץ השדה הוא חייו של האדם, ומספק לו מזון ומחיה, ולכן לא ראוי להשחיתו: "כי האדם עץ השדה והטעם כי חיי בן אדם הוא עץ השדה... לא תשחית עץ פרי שהוא חיים לבן אדם רק מותר שתאכל ממנו ואסור לך להשחיתו כדי שתבא העיר מפניך במצור...".

יש לי מושג

סיטומתא - בארמית. בעברית - "חותמת"

"סיטומתא" זה שם לפעולה קניינית, כינוי לדרך קניין המקובלת במקום מסוים, כמו לחיצת ידיים, חתימה או לחיצה על כפתור הקנייה. כאשר אדם עושה את המעשה המוסכם, הוא קנה את החפץ המדובר, גם אם לא ביצע פעולת קניין כמו הגבהה, משיכה וכדו'.

מי אני?

זהו את האנשים מתוך העלון:

1. סידרתי את התלמוד הבבלי.

--	--	--	--	--	--	--	--

2. שמי העברי היה משה צבי.

3. פרשתי את חסותי על המושבות.

--	--	--	--	--	--	--	--

4. נהגתי לספר משלים על שועלים.

--	--	--	--	--	--	--	--

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולמם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבועה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ youtube. כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

